

מסכת זבחים דף י

למטה ואילו דם חטאת למעלה, שבבחינת הנפש והרצון, הבעל תשובה גדול טפי. (ויש להבין כיצד יבאר המי השילוח מה שבעוף הוא להיפך, וצ"ת).

חטאת העוף דמה למטה, עולת העוף למעלה

בחטאת בהמה דמה ניתן למעלה ועולה למטה. ובעוף הוא להיפך: עולת העוף למעלה, וחטאת העוף למטה.

דף יא

שמעון אחי עזריה

שמעון אחי עזריה אומר, שחטן לשם גבוה מהן כשרים, לשם נמוך מהן פסולים.

בסוטה (כא, א) איתא דמה שנאמר "אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו" לא קאי על שמעון אחי עזריה, שהם מעיקרא התנו שעזריה יספק את צרכיו של שמעון העוסק בתורה, ובכחאי גוונא הם חולקים בשכר (והובא ברש"י במשנה ב, א).

והנה ידוע מרבי צדוק הכהן ששמות התנאים והאמוראים קשורים לתוכן דבריהם.

הפני מנחם (חנוכה נר שני תשנ"ד) מבאר ששמעון אחי עזריה אומר שאם שחט את הקרבן לשם גבוה ממנו, כשר, והיינו שיכולים להעלות את עניני הארץ לשמים, ואכן העלה שמעון את אחיו עזריה.

ויש להוסיף עוד, דהנה ישנה חקירה, האם שכרו של זבולון הוא שלם גם כאשר יששכר אינו עוסק כדבעי בתורה. ובחת"ס (פרשת אמור ד"ה אשה) כתב דכאשר זבולון קיים את חלקו, מקבל שכרו משלם.

וי"ל שזה הרמז כאן, שכאשר יש חיבור בין שמעון לעזריה, גם אם נעשה שלא לשמה, יש כאן שכר. וזהו "לשם גבוה מהן", שאף שנעשה שלא לשמו, כיון שהיה לשם גבוה, כשר (וי"א דאף מרצה). ומה שהיה זה שלא לשמה, מורה על כך שעזריה (הוא זבולון) מתעלה גם כשאחיו אינו עוסק בתורה כראוי.

דף יב

נראה ונדחה לגבי תשובה

בספר פרדס יוסף (ויקרא א, ה) מביא בשם החוזה מלובלין [וכן מוטו בשם רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל] לבאר חילוק זה: "לפי שבהמה מקריב עשיר, ועולה שבאה בנדבה אין עושין מזה מעלה יתירה והדם למטה, כי אין להתפעל כ"כ שעשיר הביא קרבן. אבל חטאת עבור חטא, וזה הוא פלא שעשיר יודיע עצמו לחטא, ועבור זה שוה שיהגו עמו כבוד ולכן זורקין למעלה מחוט הסיקרא. אבל קרבן עוף מביא עני, ואצלו להיפך, חטא למטה דכשעני מודיע עצמו לחוטא אינו רבותא כ"כ, אבל כשהביא נדבה עולה היא רבותא גדולה, ועבור חשיבותו זורקין למעלה מסיקרא".

בספר דרש משה להגר"מ פיינשטיין זצ"ל (פרשת ויקרא) מבאר באופן אחר, שהעשיר חטאיו באים ממה שהשפיע לו השי"ת רוב ברכה עד ששכח את השי"ת שהוא הנותן לו כל מה שיש לו, ולכן צריך להביט למעלה לזכור את הקב"ה ולשוב בתשובה. אך העני חטאו הוא משום שחושב שלא נתן השי"ת כפי מה שהוא חושב שהיה צריך ה' ליתן לו, לזה לא יועיל מה שיתבונן למעלה, שהרי ח"ו יש לו תרעומת, לכן צריך להתבונן למטה (היינו על עצמו), לידע שגם זה שהוא בחיים הוא מתנה מהשי"ת, ובכך יחזור בתשובה ולא יתרעם על דרכי ה'.

האיז'ביצר במי השילוח בכמה מקומות בחלק ב (פרשת צו; ברכות לד, ב; סנהדרין צט, א) מבאר כך: נחלקו בגמ' (ברכות שם) מי גדול ממי, צדיק או בעל תשובה. ובאמת אלו ואלו דא"ת, כי צדיק גמור יש לו גוף מזוכך ונקי אבל לא בעל תשובה, אכן נפש הבעל תשובה נחצבה ממקום יותר עליון מנפש הצדיקים, שבמקום שבע"ת עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, שהבע"ת השתוקק לחזור לקדושה.

העולה והחטאת הם כנגד הצדיק והבע"ת. שניהם שקולים ואהובים לפני ה', שנאמר "במקום שתישחט העולה תישחט החטאת". העולה כליל, כמו הצדיק שלא חטא וכל גופו קדוש. החטאת אינה כליל, כמו הבע"ת שאינו קדוש כל גופו. כל זה ביחס לבשר. אך בנוגע לדם שהוא הנפש, הוא להיפך, שדם העולה

הזמן דידן, כי אז לא יצדק לפניך כל חי, דהו"ל דיחוי. אך "מלפניך משפטינו יצא", כלומר לפי ערך יום שלך, אז "עיניך תחזינה מישרים" לקבל בתשובה.

דף יג

עקיבא, כל הפורש ממוך כפורש מחייו

כשרבי עקיבא פירש את מה שרבי טרפון לא זכר, אמר לו ר"ט: "כל הפורש ממוך כפורש מחייו".

ויש לבאר לשון זה ע"פ דברי המהר"ל (נתיב התורה פט"ו) מבאר שהתורה אינה דבר נוסף על החיים, אלא הם החיים עצמם. ולשונו הוא: "כאשר האדם סר מן התורה, אין צורך לפרש ולבאר עונשו, שהוא מניח הדבר שהוא חייו ואורך ימיו, כמו שאמר כי הוא חייד ואורך ימיו".

וז"ל הרמב"ם (פ"ז מרוצח ה"א): "תלמיד שגלה לעיר מקלט מגלין רבו עמו, שנאמר וחי, עשה לו כדי שיחיה, וחי בעלי חכמה ומבקשיה בלא ת"ת כמיתה חשובין".

ובספר משאת המלך (מהדו"ג פרשת שופטים) ביאר שכוונת הרמב"ם היא על דרך לשון הגמ' כאן, ולכן אין ללמוד מכאן שמלך שגלה נצטרך להגלות את הציבור כולו (כדברי חלק מהנו"כ), דרך בענין ת"ת אמרינו שנחשב כחיים ממש.

בדרך אחרת ביאר התפארת שלמה (פרשת וישב) שמסביר את הפסוק "ויראו אחיו לרעות את צאן אביהם בשכם", ופירש רש"י שהלכו לרעות את עצמן, והיינו שלכל אחד מהשבטים היתה מעלה גדולה מאד, ולכן סברו שאין צריכים למנהיג. ואילו בחלום יוסף כל האלומות השתחוו לאלומתו. "שהיה מרמז להם, אף כי המה כולם קדושים, אעפ"כ הם צריכים לו להיות להם לראש ולמנהיג, כי הוא צינור כל ההשפעות בחינת צים"ע, כי כן היה כוונת הבריאה שיהיה בכל דור צדיק יסוד עולם... ודבר זה גילה לנו הבעש"ט זי"ע שהפיץ אורו על פני תבל כי בלתי דיבוק חכמים שבדור איננו באפשרי להיות קיום לעולם".

וכמעט השבטים מצינו אצל קורח שאמר "כי כל העדה כולם קדושים וגו'", אך באמת לא כן רצונו ית', אלא יש הנהגה של צדיק מרכזי אחד.

יש בענין דיחוי בקדשים שתי דרגות: "נראה ונדחה" דגרע מ"דיחוי מעיקרא". דבר שנדחה רק בחלק מהיום אמרינו "אין מחוסר זמן לבו ביום". וכן בלילה "אין מחוסר זמן בלילה".

בספר כתנות אור (להפנים מאירות, פרשת נצבים) מקשה, כיצד ניתן לעשות תשובה, הרי אדם שחטא לפני הקב"ה, נראה ונדחה, ואיך חוזר ונראה. ונוסיף מה שדיברנו לעיל שכל ענין הקרבן הוא שהבהמה מייצגת את האדם, ולכן כשם שלגבי הקרבן שייך דיחוי, כך לגבי תשובת האדם.

וכתב הכתנות אור שחיפש קושיא זו במפרשים ולא מצא.

ומיישב ע"פ הגמ' לקמן (לד, ב) שכל שבידו אינו נחשב דיחוי, ומתורץ שלגבי תשובה הרי בידו של האדם לתקן עצמו. ובזה מתפרשים הפסוקים "לא בשמים היא ולא מעבר לים היא... בפך ובלבבך לעשותו", כלומר שלא תאמר שיש כאן דיחוי, לא כן אלא בידו הוא – בפך ובלבבך לעשותו.

ויש להוסיף דהגמ' כאן בע"ב דנה בגוונא של מומר שנחשב דיחוי, וקשה מדוע לא נימא דכל שבידו לא הוי דיחוי. והקשו כן התוס' לקמן (שם), ותירצו "אין זה קרוי בידו, דאין דעתו לחזור". ובמרומי שדה בסוגיין הביא דברי תוס' אלה כדי ליישב מדוע נקטה הגמ' כאן מומר ולא נקטה אופן של אדם שאכל חלב והפריש קרבן והמשיך לאכול לתאבון חלב, שגם כך נחשב דיחוי. אך ע"פ התוס' לקמן מיושב, דהאוכל לתאבון עומד לשוב וחשיב בידו, ודוקא מומר שהסיר עצמו מהקב"ה חשיב נדחה שאין דעתו לחזור.

בספר ייטב פנים (שבת שובה אות ד) מביא את דברי הכתנות אור, ומיישב באופן אחר, ע"פ מה שאמרנו כאן "אין מחוסר זמן לבו ביום", וכיון שיומו של הקב"ה הוא אלף שנה (סנהדרין צז, א), לכך מהני תשובה, דהוה ליה באותו יום. ואין להקשות מקרבנות הקרבים להקב"ה, ואמאי אמרינו בהו דיחוי, הא לא קשיא, דהתורה ניתנה לנו בבחינת זמנים ומועדים, וכל הדינים נופלים תחת מושג הזמן שלנו, א"כ לאחר יום דידן הו"ל דיחוי, משא"כ תשובה קדמה לעולם (פסחים נד, א) והיא למעלה מהזמן, ועל כן הוה ליה הכל באותו יום.

ובזה פירש הפסוקים בתהלים (צ) "תפילה למשה וגו' מעולם ועד עולם וגו' ותאמר שובו בני אדם", שלא תקשה הא הו"ל דיחוי, על כן אמר כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול, ובאותו יום לא חשיב דיחוי. ובהו יובן מאמרנו בסליחות "אל תבא במשפט עמנו", היינו לפי

וזהו שנאמר על ר"ע שהפורש ממנו כפורש מן החיים, כי כל החיים שלהם היו ע"י השפעות החכמה ועניני העוה"ז שעוברים דרכו.

לילה ראשון דסוכות מחמת גודל געגועיו למצות לולב. וזהו 'בערב' זה ליל סוכות, שכל הלילה מהערב ישתוקק 'מי יתן בוקר' לקיים מצות ד' מינים. וכן 'בבוקר' של ערב חג הפסח ישתוקק 'מי יתן ערב' לקיים מצות ליל הסדר.

דף יד

דף טו

לקיחת לולב קודם הבוקר

"ולקח" – שיקח הכהן בעצמו את הדם, ולא שיתן אותו קוף על אצבעו.

והנה דנים האחרונים במי שהחזיק בידו לולב מבעוד לילה, והמשיך להחזיקו כשהאיר היום, האם נחשב לקיחה.

ובספר מחנה חיים (ח"ג סי' נ) מביא שהגאון ר' בונם איגר נסע לראות פני החת"ס, וכיבדו החת"ס שידרוש, ובתוך הדרשה אמר שמי שאחזו הד' מינים בעוד לילה והיה בידו כשהאיר היום יצא ידי חובתו והחת"ס שלדינא אינו מסכים לכך.

והמחנה חיים מביא ראייה מהדין בסוגיין, שכיון שנאמר לקיחה, הכהן עצמו צריך לקחת את הדם. וכך גבי לולב שנאמר לקיחה, אם אדם אינו עושה את הלקיחה בזמן החיוב, אינו יוצא יד"ח. אך דוחה את הראיה, שבלקיחה ע"י קוף אין האדם עושה מאומה ועל כן אינו מועיל, משא"כ בלוקח מבעוד לילה, סוף סוף הוא עצמו לקח את הלולב.

במרומי שדה כאן מחלק, דגבי לולב עצם ההחזקה של הלולב בידו, חשיב לקיחה, שאם לא היה מחזיק, היה הלולב נופל. ואילו גבי דם החטאת, אם קוף מביא דם על אצבעו, אין הכהן עושה מאומה.

וגם בחזו"א (או"ח קמט, ב) מביא את הנידון הנ"ל, וכתב שאין להוכיח מסוגיין, דגבי ד' מינים שפיר נקראת אחיזה 'לקיחה', משא"כ בדם חטאת שהלקיחה היינו הנטילה מתוך כלי שרת, ואת זה עושה הקוף.

בספר שדה צופים מביא בשם אילה שלוחה, שמהרצ"ה מזידיטשוב פירש על דרך דרוש את הנאמר בקללות "בבוקר תאמר מי יתן ערב ובערב תאמר מי יתן בוקר", וידוע שכל מה שנאמר בקללות ניתן להתפרש בדרך ברכה, וכמ"ש בזהר חדש, ופירש אפוא את הפסוק: שהרה"ק מברדיטשוב היה ער כל

תפילה במקום קרבן

בטור (או"ח סי' צח) מייסד "שהתפילה היא במקום הקרבן דכתיב ונשלמה פרים שפתינו, וכתיב ולעבדו בכל לבבכם, וכי יש עבודה בלב, אלא איזו היא עבודה שהיא בלב הוא אומר זו תפילה".

ובפרקי דר"א (פרק טז) איתא: "ומה היא העבודה, זו תפילה, שכן מצינו בדניאל דאמר ליה דרוש אלקך די אנת פלח לה בתדירא, וכי יש עבודה בבבל, אלא זו תפילה".

ורבי צדוק הכהן (פרי צדיק חנוכה אות ד) מזכיר שאמנם בעיקר התקנה יש נידון אם כנגד תמידין תיקנום או שאבות תיקנום. אך לאחר החורבן ודאי שהתפילות עומדות במקום הקרבנות.

ממשיך הטור ללמוד את הלכות תפילה מהלכות עבודה:

"ולפיכך צריך לזהר שתהא דוגמת הקרבן בכוונה, ולא יערב בה מחשבה אחרת כמו המחשבה שפוסלת בקדשים. ומעומד דומיא דעבודה דכתיב לעמוד לשרת, והשוואת הרגלים ככהנים בשעת העבודה (מבאר הב"ח, דאף דלא אשכחן בשום דוכתא שצריכין להשוות רגליהם בשעת העבודה, נראה דר"ל שהיו צריכין להשוות רגליהם שיהיו שני רגליו על הרצפה ולא רגלו אחת על הרצפה ורגלו אחת על הכלי או על האבן, ואף דאיבעיא היא לקמן כ"ד, ע"ש, לכתחילה ודאי לא יעשה כן). וקביעות מקום, כמו הקרבנות, שכל אחד קבוע מקומו לשחיטתו ומתן דמיו. ושלא יחוץ דבר בינו לבין הקיר ובינו לקרקע, דוגמת הקרבן, שחציצה פוסלת בינו לבין הכלי ובינו לרצפה. וראוי הוא שיהיו לו מלבושים נאים מיוחדים לתפילה, כגון בגדי כהונה, אלא שאין כל אדם יכול לבזבז על זה, ומ"מ טוב הוא שיהיו לו מכנסים מיוחדים לתפילה, משום נקיות".

דוגמת זה כתב בארחות חיים (הל' תפילה סי' עח) דכשם שמחשבה פוסלת העבודה כשאינה ראויה

ה", אך כאשר זוכה לחדש בתורה אז נקראת "תורה דיליה". וזה הפירוש "עשה תורתך קבע", שתחדש בה.

הנה דף זה נלמד בימים שקודם יוה"כ.

בבית הלוי (דרוש יח) מבאר את השינוי בין לוחות ראשונות לאחרונות, שבראשונות הכל היה כתוב בלוחות, ואילו בשניות התורה שבעל פה נמצאת בלבם של ישראל.

במחשבות חרוץ (אות יב) איתא שביום הכיפורים שניתנו לוחות אחרונות, זהו גדר של תורה שבע"פ. ובחג השבועות שניתנו לוחות ראשונות הוא גדר תורה שבכתב.

בתורה שבכתב א"א להוסיף ולחדש, וסימנך שמתחילה באות ב' ומסיימת באות ל', כלומר יש כאן מהלך והוא סגור. ואילו התורה שבע"פ פותחת באות מ' ומסיימת באות מ', כלומר עדיין עומדים בנקודה הראשונה ואפשר להוסיף ולחדש בה עד אין קץ.

נמצא דבר נפלא, שהיסוד של תורה דיליה, זה דבר שמתחיל ביום הכיפורים בלוחות אחרונות, ובפרט לאור הביאור ש'תורה דיליה' תליא בחידוש חידושים.

ויתר ביאור: במקום אחר מבאר רבי צדוק, שתשובה היינו לחדש עולם חדש, כי העולם הקודם נהרס. נמצא שכל ענין התשובה מבוסס על הכוח לחדש, וזה מישך שייך לגילוי של לוחות אחרונות שהיה ביום הכיפורים שהוא הכח לחדש. זהו עיקר העבודה של יוה"כ – הכח של חידוש, הן בתורה והן בתשובה.

דף יז

מחוסר בגדים, ערב יוה"כ

"וחגרת אותם אבנט... והיתה להם כהונה לחוקת עולם" – בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם, אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם.

בבית האוצר (ח"ב מערכת ב-ג אות יז) מביא בשם הראב"ד שהכהן צריך ללבוש בגדי כהונה כאשר שוהה בבהמ"ק, גם אם אינו עובד עבודה. והבית האוצר מביא ראיות רבות כנגדו, אך מאידך מביא ראיה לדבריו מהזוהר ברעיא מהימנא (בהר דף קט, א) "כהנים בעבודתן דאית תמן כמה פקודין, פקודא חד לעשות שמן המשחה וכו', ח' ללבוש בגדי כהונה במקדש, ט'

לקרבן, כך בתפילה. וכשם שחוץ לזמנו וחוץ למקומו מפגל, כך חוץ למקום הראוי לתפילה וחוץ לזמן הראוי לתפילה. וכשם שנבחרו הכהנים שהם משבט לוי לפי שנדבק אותו השבט להקב"ה, כך יש להעמיד אדם כשר ויר"ש ודבק בדרכי ה' לש"ן. ועונש ש"ן שאינו הגון מגיע מיד, כמו הניגשים לפני ה' לעבדו באופן שאינו ראוי.

ומסיים הטור: " ואחר שיעשה דוגמת הקרבן, עולה לריח ניחוח למקום שהקרבן עולה, והמלאך עושה אותו כתר לקונו. ואל יחשוב: ראוי הוא שיעשה הקב"ה את בקשתי כיון שכיוונתי בתפילתי, דאדרבה זהו המזכיר עוונותיו, אלא יחשוב שיעשה הקב"ה בקשתו בחסדו, ויאמר בליבו: מי אני, דל ונבזה, בא לבקש מאת מלך מלכי המלכים הקב"ה? אם לא מרוב חסדיו שהוא מתנהג בהם עם בריותיו."

ויש לומר שגם הדגשת הסיום קשורה לדימוי לקרבנות, שענין הקרבן הוא לבטל את עצמו לפני ה' וכאילו הוא נשחט. ואף התפילה צריכה להיות באותה צורה, שאינו תובע ודורש, אלא בא להתבטל ולהכנע לפני ה'.

דף טז

תורה דיליה, יום הכיפורים

אמרינן בסוגיא שאף שעדות צריכה להיות בעמידה, ת"ח יכול לישב. והתוס' מקשים מהגמ' סנהדרין דף י"ט שינאי המלך הוצרך לעמוד בשעת עדותו, והרי לכאורה מלך כבודו גדול מכבוד ת"ח, דמלך אין יכול למחול על כבודו, ות"ח יכול למחול. ותירצו התוס' שלעולם כבוד ת"ח גדול מכבוד מלך, ומה שהמלך אינו יכול למחול על כבודו, הטעם הוא שהכבוד אינו שלו אלא שהעם נותן לו (או שהקב"ה נותן לו), ואילו ת"ח "תורה דיליה" ועל כן יכול למחול.

וכוונת התוס' לגמ' בע"ז (יט, א): "אמר רבא בתחילה נקראת על שמו של הקב"ה, ולבסוף נקראת על שמו, שנא' בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה".

ומהו "בתחילה" ו"לבסוף"?

ברש"י שם מבאר שכאשר התלמיד טורח בתורה, נקראת שלו.

רבי שלמה קלוגר בעבודת עבודה, וכן בעין אליהו, מבארים שכאשר אדם מקבל תורה מרבו, הרי זו "תורת

דהיינו קדושת הגוף, יש לכל אחד מישראל בערב יוה"כ.

דף יח

אתא יחזקאל ואסמכיה אקרא

"מקמי דאתא יחזקאל מאן אמרה. אלא גמרא גמירי לה ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא."

החות יאיר (סי' קצב) מעיר מדוע הגמרא מקשה רק מה עשו קודם יחזקאל, היה לה להקשות ביותר, דאין נביא רשאי לחדש דבר. ותירץ דפרט מסויים במצוה, יכול הנביא לחדש.

הרמב"ם בהקדמה לפהמ"ש מביא דוגמה לכך שפירוש התורה מתבסס על מסורת, וכגון "פרי עץ הדר" שהגמ' דנה מהו, ובודאי שגם הדורות שקודם לכן ידעו שמדובר באתרוג, ומשום שמסורת היא מסיני, אלא שרצתה הגמ' למצוא את המקור לכך בפסוקים.

המהר"צ חיות (ב"ק דף פד) משייך את דברי הרמב"ם גם לנידון של "עין תחת עין", שבגמ' הובאו מקורות רבים לכך שאינו מתפרש כפשוטו, וכל המקורות אינם חזקים כ"כ, אלא שהיה ידוע להם הדבר בקבלה, ורק שהאריכה הגמ' למצוא כן בתוך הפסוקים.

והנה דף זה נלמד ביוה"כ. וביום זה הגיעו לוחות שניות. כפי שביאר הבית הלוי (דרוש יח) יסד שבלוחות ראשונות כל התושב"ע היתה כתובה על הלוחות, ואילו לוחות אחרונות כוללות רק את התושב"כ, ולא את התושב"ע, ומעתה היא כתובה על לוח לבם של ישראל.

ומבו' בדברי רבותינו שלעתיד לבוא ישוב הכל למדרגת תושב"כ. נמצא א"כ, שבמשך הדורות אנו מנסים לחבר את התושב"ע לתושב"כ, להחזיר לוחות אחרונות לדרגת לוחות ראשונות. ועל כן מצינו כאן שיחזקאל מכניס את המסורת לתוך פסוק, וכן בכל המקומות שחז"ל טרחו למצוא את הקבלה שבידם בתוך הפסוקים.

וזה עומק ענין "שברי לוחות מונחין בארון", שהלוחות הראשונות לא נעלמו ויש לנו שייכות אליהן, ורצון להתחבר אליהן בחזרה, דבר שיתקיים במהרה בימינו.

רחיצת ידים ורגלים לעבוד במקדש". ומדנקט גבי רחיצת ידים 'לעבוד' ואילו גבי ללבוש בגדי כהונה לא אמר 'לעבוד' רק סתמא ללבוש בגדי כהונה במקדש, משמע כראב"ד דהכהנים במקדש מצוותן להיות לבושין בגדי כהונה ואפי' שלא בשעת עבודה.

אך מה הביאור בדברי הראב"ד. ונראה ההסבר ע"פ מה שכתב בשם משמואל (פרשת צו תרע"ג) בשם אביו האבני נזר, מה הטעם שרק לכהנים יש בגדים מיוחדים ולא ללוויים. ומבאר שכל דבר קדוש ופנימי צריך כיסוי. כגון ס"ת שדרוש מעיל, והנשמה מתכסה בגוף, והמלאכים שבאים לעולם מתלבשים באיזה לבוש וכיסוי. כך הכהנים צריכים כיסוי, ואילו הלוויים קדושתם חיצונית (שרים ומזמרים בקול גדול) ואין טעונים מלבושים מיוחדים.

והוסיף לבאר דמדוע הכהנים צריכים עוד כיסוי יותר מכל אחד מישראל שהגוף הוא הלבוש? ומבאר שאצל הכהנים יש חידוש גדול שהגוף גם הוא מצטרף לקדושה וגם הוא צריך כיסוי. ומביא מדברי המהר"ל שפירש בשם אהרן שאותיותיו הן פנימיות – ה"א היא אמצע היחידות, רי"ש אמצע המאות, נו"ן אמצע העשיריות, והאל"ף היא אלופו של עולם המאיר בו. והנה השם של האדם קאי גם על הגוף המצטרף לנשמה, נמצא דמה שנקרא 'אהרן' המבטא פנימיות, קאי גם על הגוף.

ונוסיף שמבואר מדברי המהר"ל כפי שדייק אאמו"ר שליט"א שכל ענין של הכהן הוא קדושת הגוף, ועל כן אברהם אבינו שהביא לעולם את קדושת הגוף נקרא כהן. ועל כן דוקא הכהנים נפסלים במומין, כי גופן קדוש ומוכן לעבודה.

אך אם כן, מדוע דוקא בבהמ"ק ולא בחוץ. ומזכיר האתון דאורייתא (כלל יט) שדוקא במקום הקדושה, הוא צריך לבטא את קדושתו. ולפי דברי השם משמואל עולה, שבמקום הקדושה אז מתגלה הקדושה ונצרך לכיסוי.

ועתה נטעים את דברי הראב"ד, שגילוי הקדושה בבית המקדש מצריך כיסוי, גם אם אינו עובד כעת.

והנה דף זה נלמד בערב יוה"כ. בפרי צדיק (ערב יוה"כ אות א) מבאר שבערב יוה"כ מקדשים את האכילה והשתיה של הגוף. וביאור דבריו נראה, דודאי יש זמנים של קדושה כשבת ויו"ט, אך אז מדובר בקדושת הזמן עצמו. וכן ביוה"כ אנו כמלאכים ומנותקים מצרכי הגוף. שונה מכל זה הוא ערב יוה"כ שהוא יום חול, ואעפ"כ מתגלה בה קדושת הגוף. נמצא שאותה מעלת כהונה